

केन्द्रीय विद्यालय सङ्गठनम्, लखनऊ सम्भागः

KENDRIYA VIDYALAYA SANGATHAN, LUCKNOW REGION

सत्रान्त पुनः-परीक्षा – 2023-24

SESSION ENDING RE-EXAMINATION 2023-24

कक्षा – षष्ठी

पूर्णाङ्काः – 60

CLASS : VI

MARKS : 60

विषयः – संस्कृतम्

समयः सार्धघण्टाद्वयम्

SUB : SANSKRIT

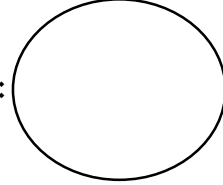
TIME : 2 ½ hour

छात्रस्य नाम -----

अनुक्रमाङ्कः----- विभागः-----

निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम् -----

परीक्षकस्य हस्ताक्षरम् ----- प्रासाङ्काः

निर्देशाः- 1. अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति ।

60

खण्डः 'क' अपठित-अवबोधनम् - 10 अङ्काः

खण्डः 'ख' रचनात्मकं कार्यम् - 10 अङ्काः

खण्डः 'ग' अनुप्रयुक्तव्याकरणम् - 15 अङ्काः

खण्डः 'घ' पठित-अवबोधनम् - 25 अङ्काः

2. सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।

3. सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लेखनीयानि।

खण्डः 'क' अपठित-अवबोधनम् -

10 अङ्काः

1. अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

स्वास्थ्यलाभाय प्रतिदिनं व्यायामः करणीयः । व्यायामेन शरीरं स्वस्थं भवति । रक्तस्य सञ्चारः सम्यक् भवति । जठराग्निः दीप्तः भवति । उदरं न परिवर्धते । मस्तिष्कम् उर्वरं भवति । अद्यतनकाले योगस्य महत्त्वम् सर्वे जनाः जानन्ति ।

I. एकपदेन उत्तरत -

4x1= 4

(i) प्रतिदिनं किं करणीयम् ? उत्तरम् -----

(ii) व्यायामेन किं स्वस्थं भवति ? उत्तरम् -----

(iii) कस्य सञ्चारः सम्यक् भवति? उत्तरम् -----

(iv) व्यायामेन किं न परिवर्धते ? उत्तरम् -----

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत-

2x2=4

(i) व्यायामेन किम् उर्वरं भवति ?

उत्तरम् -----

(ii) अद्यतनकाले सर्वे जनाः किम् जानन्ति ?

उत्तरम् -----

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत -

2x1=2

(i) 'भवति' इत्यत्र कः लकारः ? उत्तरम् -----

(अ) लट् लकारः (ब) लङ् लकारः (स) लृट् लकारः

(ii) 'व्यायामेन' इत्यत्र का विभक्तिः ? उत्तरम् -----

(अ) प्रथमा विभक्तिः (ब) द्वितीया विभक्तिः (स) तृतीया विभक्तिः

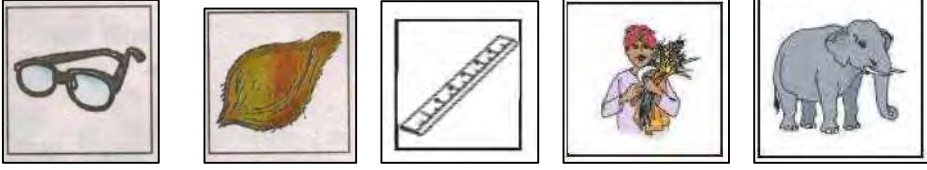
खण्ड: 'ख' रचनात्मकं कार्यम् -

10 अङ्काः

2. मञ्जूषातः उचितपदानि चित्वा चित्राणां नामानि संस्कृतेन लिखत- 5x1=5

कृषकः	गजः	मापिका	नारिकेलम्	उपनेत्रम्
-------	-----	--------	-----------	-----------

मञ्जूषा-

(i) ----- (ii) ----- (iii) ----- (iv) ----- (v) -----

3. चित्राणि दृष्ट्वा मञ्जूषातः उचिताम् संख्यां चित्वा लिखत -

5x1=5

पञ्च	तिस्रः	एकम्	षट्	द्वे
------	--------	------	-----	------

मञ्जूषा-

(i) ----- (ii) ----- (iii) ----- (iv) ----- (v) -----

खण्ड: "ग"-अनुप्रयुक्त व्याकरणम्-15 अङ्काः

4. अधोलिखितशब्दरूपैः निर्देशानुसारं रिक्तस्थानानि पूरयत -

4 x ½ = 2

क्रमांक :	विभक्तिः	मूलशब्दः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
	उदाहरणम् (प्रथमा)	बालक	बालक;	बालकौ	बालका ;
1	प्रथमा	वानर	वानर :	-----	-----
2		देव	-----	देवौ	-----

5. उदाहरणानुसारं धातु रूपाणि लिखत -

4 x ½ = 2

उदाहरणम्	पठति	पठतः	पठन्ति
(i)	गच्छति	-----	गच्छन्ति
(ii)	तिष्ठति	-----	-----
(iii)	नयति	नयतः	-----

6. अधोलिखितेषु पदेषु तृतीया विभक्तिं योजयित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत 3x1=3

(i)सा -----जलेन मुखं प्रक्षालयति (विमल) -

(ii)राघवः -----विहरति (विमानयान)

(iii) कण्ठः -----शोभते (मौक्तिकहार)

7. कोष्ठकात् उचितं शब्दं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत- 4x1=4

(i) ----- पठामि । (अहं / वयम्)

(ii) ----- गच्छथः । (युवां / यूयं)

(iii) ----- छात्रे स्वः। (आवां / अहं)

(iv)भारतं ----- देशः । (अहं / अस्माकं / ते)

8 . मञ्जूषातः अव्ययपदं चित्वा लिखत- 4x1=4

इव	एव	च	उच्चैः
----	----	---	--------

मञ्जूषा-

(i) बालकाः बालिकाः ----- क्रीडाक्षेत्रे क्रीडन्ति।

(ii) मेघाः -----गर्जन्ति ।

(iii) बकः हंसः ----- श्वेतः भवति।

(iv) सत्यम् -----जयते।

खण्ड: 'घ' पठित-अवबोधनम् -

25 अङ्काः

9. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत- 3

कश्चित् पथिकः तत्र आगच्छत् । सः तान् बालकान् दुःखितान् दृष्ट्वा अपृच्छत्-“बालकाः युष्माकं दुःखस्य कारणं किम् “? बालकानां नायकः अकथयत्-‘वयं दश बालकाः स्नातुम् आगताः । इदानीं नव एव स्मः । एकः नद्यां मग्नः’ इति ।

I. एकपदेन उत्तरत -

2x1=2

(i) कति बालकाः स्नातुं गताः ? उत्तरम् -----

(ii) एकः कुत्र मग्नः ? उत्तरम् -----

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत -

1x1= 1

(i) बालकानां नायकः किम् अकथयत् ?

उत्तरम् -----

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत-

2x ½ =1

(i) 'बालकाः' इति पदे किम् वचनम् ? उत्तरम् -----

(अ) एकवचनम् (ब) द्विवचनम् (स) बहुवचनम्

(ii) गद्यांशे प्रश्नवाचकपदम् किम् ? उत्तरम् -----

(अ) किम् (ब) तत्र (स) अत्र

10. अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत- 3

काकः कृष्णः पिकः कृष्णः को भेदः पिककाकयोः ।

वसन्तसमये प्राप्ते काकः काकः पिकः पिकः ॥

I. एकपदेन उत्तरत -

2x1/2=1

(i) काकः कीदृशः भवति ? उत्तरम् -----

(ii) कृष्ण कः भवति ? उत्तरम् -----

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत - 1x1= 1

(i) पिककाकयोः भेदः कदा भवति ?

उत्तरम् -----

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत- 2x ½ =1

(i) 'कोकिलः' इति पदस्य स्थाने किम् पदं प्रयुक्तम् ? उत्तरम् -----

(अ) काकः (ब) पिकः (स) कृष्णः

(ii) 'श्वेतः' इत्यस्य पदस्य विलोमपदं किम् ? उत्तरम् -----

(अ) कृष्णः (ब) पीतः (स) रक्तः

11. पद्यांशान् योजयत - 5x1=5

I	राघव! माधव! सीते! ललिते!	क्रांत्वाकाशम् खलु याम
ii	नीले गगने विपुले विमले	चन्द्ररलोकं प्रविशाम
iii	उन्नतवृक्षम् तुङ्गं भवनम्	गृहान् हि सर्वान् गणयाम
iv	कृत्वा हिमवंतम् सोपानम्	वायुविहारम् करवाम
V	शुक्रः चंद्रः सूर्यः गुरुरिति	विमानयानम् रचयाम

(i) -----

(ii) -----

(iii) -----

(iv) -----

(v) -----

12. मञ्जूषातः पर्यायपदं चित्वा लिखत- 5x1=5

जलदः	निशाकरः	आकाशे	निर्मले	दिवाकरः
------	---------	-------	---------	---------

मञ्जूषा-

- (i) गगने = ----- (ii) विमले = -----
 (iii) चन्द्रः = ----- (iv) सूर्यः = -----
 (v) अम्बुदः = -----

13. मञ्जूषातः विलोमपदानि चित्वा लिखत- 3x1=3

धनिकम्	अक्षमम्	दुःखम्
--------	---------	--------

मञ्जूषा-

- (i) सुखम् X ----- (ii) निर्धनम् X -----
 (iii) क्षमम् X -----

14. अधोलिखितानि वाक्यानि घटनाक्रमानुसारं लिखत - 5x1=5

(क) स्वामी अजीजाय अवकाशस्य पूर्णं धनं ददाति ।

(ख) अजीजः सरलः परिश्रमी च आसीत् ।

(ग) अजीजः पेटिकाम् आनयति ।

(घ) एकदा सः गृहं गन्तुम् अवकाशं वाञ्छति ।

(ङ) पीडितः स्वामी अत्युच्चैः चीत्करोति ।

- (i) -----
 (ii) -----
 (iii) -----
 (iv) -----
 (v) -----
